

Locuinta Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a Morariloru Nr. 12.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decat numai de la corespondentii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romania

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. fact'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplarin costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la

„FEDERATIUNEA“

pre patrariulu II (apr. - iuniu) 1870.

Incependu se trimestriulu alu II apr. — iuniu an. c. rogamu pre p. t. doritorii de a ave acestu diurnal. se binevoiesca a grabi cu prenumeratiunea, pentru ca de una parte se ne scimu orient'a in privinti'a numerului esemplarielor ce vomu ave a tipari, era de alta parte se potemu incungiura ori ce neregularitate in speditiunea diurnalului. Totu de una-data rogamu pre Domni abonati, cari sunt in restantia cu pretiulu de prenumeratiune, se nu intardie a-si refu socotele, ca se nu ni se adauga greutatile si d'in acesta parte.

Era DD. abonati, alu caroru abonamentu espira cu finea trimestriulu ian. — mart., voru binevoiti a-si renoua, fara intardiare, abonamentele ca-ci altmintre. neiertandu ni mediu-locele a tipari mai multe esemplarie decatu cere numerulu abonatiloru, aru suferi scaderea, ce au suferitu-o toti acei-a cari negrabindu a se prenumera indata la finea anulu 1869, nu mai potu ave Nrii 1 si 2 ai diuariulu nostru, ca-ci ni lipsescu cu totulu.

Ne rogamu a scrie legibilu: numele prenumerantelu, locuint'a, post'a principale si post'a ultima.

Neregularitatea espeditiunei provine mai vertosu de la poste; dreptu-ace'a, DD. abonati voru binevoiti a reclama numai decatu numerulu ce li va lipsi.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu cele d'in fruntea diurnalului.

Redactiunea.

Sciri electr. part. ale „Feder.“

Data in Tirnavia in 11 aprilie 5 ore 15 min. d. m.
Sosita in Pest'a „ 11 „ 6 „ 5 min. d. m.
„ la Redact. „ 11 „ 7 „ 15 ser a.

Poruti absolvitu cu 9 voturi contr'a 3. Se traiesca dreptatea si soli daritatea intre natiunalitati.

Data in Ploiesti in 11 aprilie, 7 ore, 39 min. d. media-di.
Sosita la Pest'a „ 11 „ 9 „ 10 „ ser'a.

Deputati alesi: Constantinu Greogorescu si Candiano Popescu. Mare entusiasmu! Traiesca democrati'a!

Pest'a, 12. Aprilie, 1870.

(B) Numai ostrungurii orbiti de patimele egoismului si orgoliului au potutu promite constitutiunei dualistice dile indelungate; numai ei nu prevediura, ca vasulu Austriei bolatece, diredu de d-loru, nu va poté evita vertegiulu d'intre Scyllele si Charybdea catastrofeloru ce amenintia statele supuse sistemelor nedrepte si despotice; numai ei nu scieau, ca a mai sustiené asta di dominatiunea eschisiva a doue elemente, spre stricatiunea majoritati poporeloru supuse sceptrului Absburgiloru, este a face politic'a destrugerei. Acestu-a este ore scopulu politiciloru doctori si advocati ai nobili companie de Beust-Andrássy?

Dreptatea eterna, calcata si batu-jocurita de ostrunguri, incepe a se resbuna. Usurpatorii d'in colo de Leit'a nu mai potu continua lupt'a despotica contr'a poporeloru si tierelor, ce nu mai vreu se suporté jugulu unui sistem uciagatoriu. Voru capitula ore acei usurpatori in faci'a drapelului pre care este scrisa sacra treime: „Natiunalitate, Libertate si Independintia“, sub scutul federatiunei totoruru poporeloru de sub domnia absburgica? Séu dora voru recurge la noue experimente imposibile? Se pote, Marele nostru Andrássy si cumetruulu lui de Beust,

ne mai potendu lungi dilele fetului loru poitu, voru fi gat'a, pote, a inaugura trialismulu ostrunguro-polonu séu Ddieu mai scie ce monstru cornuratu. Este dat'a Austriei, se devina victima sistemelor absurde, ce s'au perondata cu multa consecintia, incependu de la poca lui Metternich si pana asta-di.

Asurpatorii nostri d'in Bud'a-Pest'a inca nu potu remane neatinsi de suflarea tempestatiloru ce turbura pre frati loru de cruce d'in Cisleitania. Diuaristic'a loru oficiale, oficioasa si opusetiunale bate clopotulu intr'o urechia; ca-ci dulcea si lucuros'a loru dominatiune tiranica este pusa in periclu prin „neghibla“ confusiunea si „nepotintia“ teoreticiloru si strolimbatiloru de teutoni, cari nu potura se reasa invingutori in practicarea minunatei politice dualistice, prin carea magiarii si-au sciutu consolidá binisioru puterea dictatoriala asup'a Romaniloru, Serbiloru etc. si man'a libera asup'a Transilvaniei. Er' complicii loru d'in Vien'a se nu pota infrena malcontent'a portare si estravagantele pretensiuni ale Boemiloru, Sloveniloru, Bucoviniloru etc.?

Asie combina si se mortifica lunii nostri stapani d'in Bud'a-Pest'a, glorificandu si totodata gigant'a loru tarfa nelatenata inca d'in partea elotiloru de romani, serbi etc. Speramu inse, ca Romanii, Serbii si celelalte natiuni atacate in esistintia si demnitatea loru, prin arbitriulu egoistiloru si inganfatiloru omnipotenti d'in Bud'a-Pest'a, nu voru intardia a dovedi ca selu se fia la innaltimea misiunei loru, candu este vorb'a d'a dobori dominatiunea unui sistem monstruos, precum este Dualismulu ce ne apesa.

Onorab. lectorii nostri cunoscu, d'in Nrii trecuti ai diuariulu nostru, istoriculu demisiunei ministeriulu d'in Vien'a si incercarile comitelui Potocki pentru compunerea unui nou cabinetu, care — dupa „Pester Lloyd“ — aru observá programulu urmatoriu: „Disolverea senatulu imperialu si a dietelor provinciali; ordenarea nouelor alegeri pre bas'a vechiulu sistem electoral. Senatulu imperialu va ave se revedia constitutiunea si se reforme legea electorale. Sfer'a activitati dietelor provinciali se va largi, era potestatea legislativa a senatulu imperialu se va intari prin introducerea alegerilor directe. Impacatiunea cu diferitele natiunalitati se va realisa prin una descentralizare generale. Declaratiunea boema si resolutiunea galiciana voru deveni illusorie prin estinderea concessiuniloru autonome si prin numirea locutenentiloru natiunali. Proce'erea noului cabinetu in cestiuni religiuari va fi curatu progresiva.“

Cavalerulu de Schmerling, bine cunoscutu d'in epoca de auru a grassatiunei absolutismului nemtiescu, aparú de nou pre scena activitati sale politice. Tendintiele si aspiratiunile lui n'au perdutu nemicu d'in originalitatea loru, precum se vede d'in propunerea lui, primita de senatulu imperialu in urmatoriulu cuprinsu: „Inalt'a camera se vede silita a declará, ca va recunosce numai unu atare guvern, care si-va tiené de detorintia a colucra in spiretulu constitutiunei (dualistic) contr'a totoruru tendintiloru separatistice“. Er' camera deputatiloru germani, in adres'a sa cãtra imperatulu dice: „Puterea si marirea Austriei consiste in unitate si libertate; prin federalismu Austria si libertatea ei pote se devina usioru victima dusmaniloru sei.“

„Condusi de acestu sentimentu patrioticu si austriacu, n'amu poté da sucursulu nostru unui guvern, carele, parasindu bas'a de dreptu a constitutiunei presente, aru transmite dietelor provinciali preponderantia legislativa si justitiaria. Ne vomu opune totoruru tendintiloru d'a mediu-loci alte formari de dreptu publicu, periclitandu autonomi'a constitutiunale a regatelor si tierelor sustatorie. Si fiindu ca scopulu nostra este colucrarea fratiésca a egalu-indreptatiloru popore austriace, er' nu egemoni'a unei rase: nu ni-amu poté dá invoierea la unu atare organizatiune constitutiunale séu despusetiune guvernamentale, prin care interesele de cultura

ale cutarei rase aru fi aduse in periculu d'a fi suprimate prin violintia altoru natiunalitati.“

Precum vedemu d'in cele premise, camer'a nemtiloru, parasita de reprezentantii*) celor-lalte natiuni d'in Austria cisleitana, si-a perdutu compasulu, este confusa intocmai ca actual'a politica a stapaniloru Ostrunguriei. Ea sustiene Dualismulu centralisticu de una parte, er' de alta parte conlucrarea fratiésca a poporeloru egalu-indreptatite si autonomi'a tierelor si regatelor „sustatorie!“ Nu este ore acesta contradictiune si mistificatiune totodata? Foculu si apa potu se incapa ore intr'unulu si acela-si locu?

Nu scimu inca, cari voru fi membrii cabinetulu Potoczky. Forte pucini voru fi acei omeni cu capacitate si reputatiune politica, cari aru fi aplecati a intra in servitiulu unui sistem impotentu si afurisitu, chiaru si in casulu candu acestu-a sar peteci prin nescari concessiuni. Comitele Andrássy si-va reculege inse tota filosoff'a cavalerésca pentru a salva onorea dragulu séu de Dualismu. Detorintia poporeloru apesate prin Dualismu este si va fi, a face tote cate se potu, pre calea pazei, pentru a dovedi, ca dreptulu si dreptatea sunt mai tari decatu tota filosoff'a si uneltirile domniloru Beust-Andrássy.

Siedintiele camerei pestane s'au amenatu ieri, in 11 Aprilie, pana dupa serbatorile pasceloru romano catolice. Deputatii romani voru ave dara tempu si ocaziune, ca se se consulte si intielga cu alegatorii loru cu privire la cele ce sunt de facutu pentru salvarea drepturilor si onorei natiunei romane. In poltica inca se dau momente si ocaziuni, cari, intrebuintate bine, ne ducu la scopu mai curendu si mai siguru decatu multe lupte indelungate. Ieci se ne unimu in cugete si in fapte; se nu perdemu nice unu momentu bine venitu pentru a combate nedreptatea ce ne apesa. Numai asie vomu poté areta lumii, ca suntemu demni d'a nu fi sclivii despotismulu ostrunguru si ca Transilvania astadi martira, merita una sorte mai buna, merita a nu fi pasaliculu Ungariei.

Fagarasiu. In siedinti'a trimestrale a represintantiei districtulu Fagarasiu, tienuta in 30 martiu a. e., deschisa de Dlu capitani supremu, Lad. Tamasiu, ca totu-de un'a, s'au pertratatu, intre mai multe curentie, si cate-va afaceri pre interesante. Intre acestea d'in urma numeramu raporturile ambiloru Dni vice-capitani, adeca a administratorulu politicu Ioanu C. Dragusianu si a presiedintelu de tribunalu, Siustai; cestiunea orfanale, cestiunea monopolurilor feudalistice si caus'a caliloru ferate. D'in tote aceste-a, asta data, scotemu aci numai represintatiunea, facuta in cestiunea monopolurilor si inaintata la ministeriu. Acea-si suna asie:

Inaltu ministeriu regiu!

In urmarea evenimentelor extraordinarie d'in anulu 1848, atatu potestatea legislativa d'in Ungaria, catu si cea d'in Marele Principatu alu Transilvaniei afla de bine a desfiintia, séu adeca a rumpe raporturile feudalistice, cari apesasera asie cumplitu pre maioritaea locuitoriloru tieriei.

Articl. IX de lege alu dietei unguresci si art. IV alu dietei transilvane, amenduoi d'in anulu 1848, au sanctiunatu dreptulu de proprietate pentru fostii iobagi pre pameturile, in lu caroru usufructu se aflasera ei pana atunci; totu-odata inse au prevediutu si una despagubire bogata in folosulu fostiloru domni feudali; preste acesta feudali fusera sustienuti si in usulu asie numiteloru drepturi regali merunte, era patentele imperatesci esecutive d'in an 1854 inca au lasatu acelea drepturi regali totu in eschisiva posesiune a fostiloru domni pmentesci.

Tienemu de prisosu a spune aci ca in tote statele europene, in cari, mai alesu d'in secolulu alu optu-spre-diecele incoce, s'au desfiintiatu raporturile urbariali, acea desfiintiare nu a fostu partiala, ci totala, in catu adeca

*) Domni Andrieviciu si Hurmusachi nu urmara Dlu Petriinu, ci remasera in senatulu imperialu: pentru ce?

Red.

d'introdarea cu desărcinarea pământului de robote și dieciuele s'au radicați și stersu încă și asié numitele drepturi regali merunte, precum au fostu drepturile de propinațiune, de morăriă, de macelară, de venatu, pescuitu, s. a.

Numai în patri'a noastră, desființarea raporturilor urbariali n'a fostu totală, ci numai parțială, era cauză a acestei semi-mesure, luate pre tempulu absolutismului, s'a disu a fi, că nu se cuvine a tăia domnilor feudali dintr'o dată tote veniturile, câte li-au mai ramas d'in sistem'a feudala, ci câte-va s'e li se mai lasa pana la tempulu, candu ei voru fi primitu desdaunare deplina pentru robote și dieciuele, pentru ca s'e-si pota instrui alodiatorele lor de ajunsu. D'ntre tote tiererele întregului imperiu, Marele Principatu alu Transilvaniei a fostu celu mai apesatu de sistem'a feudala, și d'in tote acelea tierere, acest'a f'u cea mai d'in urma, în carea s'au regulatu raporturile urbariali, era atunci, adeca dela an. 1854 incoce, totu numai într'unu modu forte imperfectu.

D'in mai multe comparatiuni facute între diferitele desdaunări, regulate și platite în diferitele provincie, se cunoste învederatu, că pentru robote și dieciuele, cea mai strălucita desdaunare s'a platitu domnilor feudali d'in Marele Principatu alu Transilvaniei, pentru că bazea s'eua chiază, după carea s'a regulatu desdaunarea, a fostu aleasă și stabilită înadinsu cu scopu de a face, ca pierderea acelor done privilegii s'e nu fia sentita într'u nimicu de către fostii domni feudali.

D'in voluminoasele lucrări ale comisiunii provinciale de desărcinarea pământului (Grundentlastungs-Landes-Commission), cum și d'in actele comisiunii guberniale însărcinate cu lucrările urbariali (königl. Gubernial-Commission für Grundentlastungs-Arbeiten) s'aru poté produce unu mare numeru de cazuri și cifre, ca probe forte batătorie la ochi, că adeca una multime de fosti posesori au primitu pana în an. 1869, ca desdaunare pentru robote și dieciuele, sume induoitu, une ori și întreituri mai mari, decâtu ar' fi valorea totală a întregii moșii, luata cu alodiatura, cu colonicitatea și cu toate regaliele la unu locu, pretiute în d'ilele noastre era nu de eca. în 1847. s'eua în 1854.

Preste acelea sume enorme, platite domnilor feudali d'in pungele locuitorilor tiererei de toate categoriile, — acelor-a-si li se mai pastră încă și dreptulu de a se desdaună de la asié numitii d'ileri imediatu, s'eua în bani, s'eua în natura, prin robote s'eua alte prestațiuni.

D'in aceste momente, de-si numai atinse pre scurtu d'in istoria desărcinării pământului în Transilvania, se cunoste de ajunsu, că de la an. 1854. incoce, adeca în cursu de 16 ani, domnilor feudali li s'au datu cele mai ample ocasiuni, nu numai de a-si instrui, după placulu lor, alodiatorele, ci și de a-si induoi, era pre alocurea a-si împatră posesiunea lor de pământu.

FOISIORIA

Rom'a și Piu IX.

Pana ce cris'a ministeriale și parlamentaria s'eua, mai bine disu, ciu'm'a negra, carea, precum se vede, are de cugetu s'e și vereze în palatele cabinetului d'in Vien'a, pana ce, d'icu, acestă bola molipsitoria și inimica porfoiloru se va mai linisici, pana atunci nu ne vomu grabi a-i numeră victimele ei, esprimendu-ne parerea de reu, că acestă ciu'ma nu vine într'o buna demanetia și în israilulu lui Andrásy-Deacu, s'e ni îndreptămu acum putientelu atentiunea asupr'a evenimentelor ce se petrecu în occidentulu latinu, și adeca în capitolulu cesariloru și alu pontificiloru maximi.

Multe și mari lucruri s'au întemplat în cetatea cetătilor de la mortea lui Remu și pana asta-di; multe triumfe și cunune de lauri, multe spectacole maretie și multe triste a vediatu ea în teneretiele și junimea sa, dar' de siguru pentru comedii'a, ce i se prepara acum, în aducele sale betranetie, n'a fostu pregatita; nu va fi cugetat s'e vedea cu ochii mantuirea, ca Simeonu betranulu, și cu tote aceste se pare, că o va vedé preste putieniu timpulu.

SS. Pap'a a începutu a face degiă probe cu trup'a sa pentru reprezentarea faimosei piese: „Infallibilitate a t e a.“ Rogatiunile dreptu-credintiosiloru s'eua, îndreptate către ceriuri, la ordinulu Sfiei Sale, fure audite, că-ci prob'a cea d'antăiu avu unu rezultat splendidu și victoriosu. Congregatiunea generală votă schem'a de fide, pentru carea se aflara numai 26 oponenti, 26 inimici, 26 capete și nice unulu mai multu! Mica minoritate și putiene capete la numeru, ce e dreptu, dar' grele la cumpena. — Eca una scena de la prim'a pară, în carea Strossmayer, unulu d'ntre cei 26, jocă rolulu principalu; acest'a va fi de ajunsu, pentru a ni poté face una ideea chiara despre conciliu. Strossmayer se suie pre tribună. Infallibilistii începu a murmură. Între altele, Strossmayer se opune cu tota puterea spiritului și a cuventului contr'a acelu punctu alu proiectului, carele atribue protestantismului, panteismului, ratiualismului, etc. tota „schisma“ spirituale de la conciliulu tridentinu în coce. Așertiunea acest'a, d'ice oratorulu, nu e numai contr'a adevărului, ci și contr'a carității creștinesci.

D'in operatele comisiuniloru catastrali încheiate sub sistem'a absolutistica, ni este cunoscută cifra de 8 milioane 265,292 jugere, ce reprezintă partea productivă a teritoriului Transilvaniei. Nu stămu pentru ecsactitatea acestei cifre, ni va fi înse concesu a o luă de aprocsimativa.

D'in publicatiunile oficiale de la an. 1863, despre afacerile urbariali a le Transilvaniei, se scie, că pana în 24 Aprilie 1861. la 36:0 (trei mii șese sute diece) domni feudali d'in Transilvania s'a liquidatu spre a li se platit una suma de 42 milioane 118,866 florini 14³/₄ cr., valut'a austriacă; era acestă desdaunare li s'a venitu numai pentru 163,585 asié numite sesiuni coloniale, cari se întindu pre unu arealu numai de 1 milionu 326 mii 647 jugere, pământu de toate calitățile, bunu cu reu amestecat.

Dela 1861 s'au mai liquidatu și assemnatu pentru acel'a-si numeru de domni feudali încă și alte sume forte considerabili, încātu sum'a totală, ce figură în respectivele conspecte pre la anul 1865, trecea preste 60 milioane florini, valuta austriacă. Totu pre atunci se radicasera mai multe voci d'in publiculu celu competentu alu tiererei în contr'a emisiunii ulterioare de obligatiuni urbariale pre cari tier'a neci odata nu le a potutu controlă. De la acelu anu incoce s'au assemnatu acelor domni feudali încă și alte sume și, precum vedemu d'in nouele dispușetiuni gubernamentali, în anul acest'u li-se voru liquidă încă și altele noue, spre a se platit pentru asié numitii d'ileri.

D'in cele premisse urmédia, că scopulu pentru care drepturile regali în an. 1854 s'au lasatu neatinse în mane domnilor feudali, a trebuitu s'e se ajunga pana asta-di pre deplinu, s'eua decum-va acel'a-si încă totu nu se va fi ajunsu, nici cu extraordinariile mijloace financiale, cari s'au datu acelor 3610 proprietari, atunci orice subvențiune ulterioară, ce li s'ar' mai dá lor de către celelalte clase a le tiererei prin neîncetata îngreunare a fundului desdaunării, ar' fi cu totul în vanu.

Numerulu tuturoru proprietariloru mari și miei, nobili, nenobili, orășieni și cetățeni în totu cuprinsulu Transilvaniei pre la anul 1860 eră de 600.500. De atunci incoce, acestă cifra nu s'a potutu alteră pre multu.

Nu se pote pricepe, de ce 3610 de proprietari se mai fia favorati prin sustinerea atătoru monopoluri și privilegii, ce se numescu drepturi regali, cu eclatant'a nedreptățire a immensei majorității de 596,890 proprietari, și preste totu cu nedreptățirea tuturoru locuitoriloru tiererei.

Mai este și una alta împregiurare de mare importanță, carea vorbesce pentru cătu mai curend'a stergere a monopoluriloru feudalistice mai susu enumerate, adeca spaimentatoriulu numeru alu proceselor ruinatorice, câte se nascu d'in acele drepturi regali, mai virtosu în ca-

La aceste cuvinte infalibilistii începura a tropoti cu piciorule și prin acest'a a demunstră, că nu e adevăratu, nu li place.

Strossmayer aduce ca exemple pre Leibnitz și Guizot, cari au aপরatu în scrierile lor asié de frumosu dumnedieirea, și au doveditu o iubire asié de ferbinte pentru Cristosu.

Aici este intreruptu de cardinalulu Angelis care, de iritatu ce eră, nu potu nice vorbi, ci halbal vre-o câte-va cuvinte și lasă pre compresedintele Capalti s'e vorbesca.

Strossmayer d'ice, că ar' dorî bucurosu s'e între în una disputa cu Capalti, pentru că densulu e convinsu despre adevărulu celoru d'ise. — (Sgomotu.) Infallibilistii striga: „Josu cu elu! s'e nu mai vorbesca!“ Multi d'ntre densii se scolara și amenintiau cu pumnulu și, într'adeveru, putieniu a mai lipsitu pana la peruclă.

Strossmayer se întorce către cei mai încarnati dogmatisti și li d'ice: „Asiu dorî s'e cetiti meditatiunile protestantului Guizot; atunci ati vedé, că voi nu sunteți în stare s'e scrieti nice chiaru trei sere ca acele a.“

Tumultulu creșce, amăreținea s'a urecatu pana la furia. Sgomotu selbatecu, eschiamări cu pasiune, precum: „Damnamus eum! Damnamus istum!“ Confusiune mare. Presedintele închide ședintia. Oratorulu parascesc iute tribun'a. Port'a aulei se deschide. Corti'a cade.

Lumea adunată pre afara se aduse în iritatie prin larm'a ce se audiă în sant'a aula, celu d'antăiu domu alu creștianismului. Servitorii parintiloru erau de parerea, că s'a votatu dogm'a infalibilității. Poporulu încă crediendu, asié ce-va se va fi întemplat, a luat partida pentru și contr'a.

Cu tote aceste înse, infalibilistii au esfu victoriosi d'in lupta, schem'a de fide s'a primitu. Încă vre-o câte-va probe ca acest'a, și apoi numai ce vomu audé, că dogm'a s'a primitu și că, între fintiele moritorie și peatoșe, se afla un'a, care nu pote și nu e în stare s'e peatuesca, și acest'a este urmatoriulu lui San' Petru, care numai într'o nopte, încă înainte de cantarea cocosiului, s'a lapdatu de trei ori de Cristosu.

De altu-mintre s'e nu ne dora capulu de asomene lucruri, nice s'e ni para extraordinarie, că-ci șcim, că nu este Piu IX celu d'antăiu de acestu calibru; au mai fostu în Rom'a multu cu atari însușiri, între cari și unu Cali-

suri și locuri, pre unde ele sunt disputate comunelorur rali d'in partea fostiloru domni.

Interesele dreptu întieșe a le statului, ca și a le locuitoriloru lui, ceru în tempulu nostru cu totu dreptulu libertatea absolută de comerțu și de industria, supra veghiată numai d'in punctu-de-vedere alu securității publice și alu hygieniei. Acolo înse, unde încă totu mai în floresce monopolulu de diverse specie în profitulu numai alu cătoru-va familie și spre daun'a mai multor sute de mii, nu poté fi vorba de libertatea industriei și în mai multe cazuri neci chiaru de manu-ținerea mesuriloru politienesce și sanitare. S'aru poté numi câte-va sute de comune rurale, ai caror locuitori suferu, d'in generațiune în generațiune, daune materiale înfricosiate d'in lips'a moriloru bune, cari sunt constrinsi a bé vinuri muce și otietite, acre și falsificate, vinarsu reu și inventatoriu, d'in lips'a concurenței, — cari alerga până la a șesca s'eua a șeptea comuna, spre a-si bate panur' în piua s'eua vultore, și asié mai departe.

S'e presupunemu de alta parte, că existe concurență liberă în s'usu numitele profesiuni și că locuitorii comunelor renuncia fia-care la dreptulu s'eua particulariu în favorea comunelor, precum vedemu, spre exemplu că se întempla în cele mai multe comune libere șasesci, atunci una mora, de ospetaria, piua, vultore, dreptulu de venatu și de pescuitu, aru fi totu atâte resurse de venituri pentru cass'a comunala, d'in carea apoi, administrata bine, s'aru coperi spese ordinare comunale, era la cazuri de necesitate s'aru ajutat baserice, școle, membrii scapatați și nepotintiosi ai comunelor, cu unu cuventu, veniturile respective aru fi unu adevăratu sorgente de prosperitate și materială și morală a populațiunei, carea singura este bas'a unui statu. Asié înse, precum ștat lucrurile asta-di, cele mai multe comune d'in comitate și d'in acestu districtu sunt lipsite preste totu de orice venituri regulate și șigure, d'in care cauza ele nici nu potu înaintă în neci unu respectu, ceea ce se vede și d'in esteriorulu lor, carele în d'ilele noastre nu diferesc într'u nimicu de celu d'in ainte de 1848.

Locuitorii Transilvaniei platescu pre fia-care anu la fondulu desărcinării urbariali aprôpe la 1 milionu și optu sute de mii florini, v. a., spre a se acoperi interesele capitaluriloru liquidate în favorea celor 3610 fosti domni feudali. Credemu, că a venitu tempulu, în care comunele se mai ingrigesca și de prosperitatea familielor, d'in cari sunt ele compuse.

În consideratiunea momentelor enumerate pana aci, rogămu pre In. Ministeriu alu Majestății Sale cesaree-regesce, ca s'e binevoiesca a luă măsurile cele mai espeditive, pentru ca monopolulu asié numitelor drepturi regali s'e fia desființiatu cătu mai curendu într'u toate părțile lui, în totu cuprinsulu tiererei; era de alta parte, li-

gula, și apoi ce s'e mai dicemu, candu și urditoriulu glorioșei cetăți a fostu Dieu nascutu d'in Dieu, care n'a moritu ca omenii moritori, ci s'a înaltiatu pre nori la ceriuri, între fulgere, tunete și trasnete, cu ocasiunea adunării de la laculu Capreei.

Dieule Quirine! concede-vei tu, ca după 2¹/₂ mii de ani, în seclulu alu XIX, în seclulu luminei și alu ratiunei, s'e se faca cine-va asemene tie, s'e se comita acum, la lumina, ce'a ce atunci s'a comis la întunecatu. Cobora-te și li spune că, dacă șenatul tu prochiemandu-te de Dieu, a facutu una miuune, atunci conciliulu lui Piu IX. prochiemandu-lu de infalibilu, pote creă numai unu monstru, că-ci timpulu minuniloru a trecut.

D'ntre tote puterile lumesci, singura Itali'a este, carea se intereseza mai putieniu de cele ce se petrecu în conciliu, singura ea recunoșce, că este mai consultu a lasă ca acestă nenaturale cestiune s'e se decida pre cale naturale, fără nice una silă. Fctulu creatiuniloru lui Loyola, va aduce Italiei, de siguru, mai multu bine decâtu reu, și acest'a nu e greu de prevediatu. De ace'a cestiunea romana se pare a fi adormitu în momentulu candu se apropia de rezolvare. Indiferintia a ocupatu loculu zelului. Insu și Riccardi, care la începutu se interesă cu atăt'a zel, tace tacerea mortii, dar' de singuru nu dorme, ci veghieza și accepta momentulu. Și, într'adeveru, cari potu fi consecințele unei dogme, la a cărei stabilire se recere ajutorulu militaruu pentru sustinerea ordinei și a liniscei. Una dissolutiune în sinulu besericeii, una confusiune atātu besericesca cătu și politica. Unu papa ore-carele si-a însușitu numai puterea de a iertă peate și a produsu una epoca nouă: Piu IX. merge mai departe voindu a fi prochiamatu de infalibilu, și nu prevede consecințele fatale ale acestei prochiamări! — S'e acceptămu și ne vomu convinge. Pana atunci s'e luămu notitia despre cele ce d'ice unu scriitoriu cu privire la indiferintia Italiei: „Caus'a acestei apatie nu se va recunoșce nicăiare mai claru, ca în Rom'a. Omenii tacu, pentrucă vedu, că decisiunea se apropia pre cale naturale, fără silă; ei șciu, că mortea lui Piu IX. trebe s'e aduca una schimbare mare. Urmatoriulu s'eua va primi fatal'a ereditate sub conditiuni forte schimbate.“ (?)

bertatea industriaria s'ea fia intinsa si preste acele ramuri a le activitatii omenesci asié, precum se intempla in tote statele si la tote poporele, câte se bucura de adeverata libertate.

Firmi in sperantia, ca rogamintea noastra va fi ascultata, avem onore a fi si a subscris

cu profundu respectu Universitatea districtului Fagarasiu, adunata in siedintia sa d'in 30 Martiu 1870.

Acestu proiectu de representat'one se adopta de intreg'a adunare fara neci una opusetiune. De a'tu-mintrea, este de insemnatu, ca asta-data intre romani si unguri nu a fostu neci una reincontra neplacuta.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 8 aprile.

Presiedinte: Paulu Somsich. Notariu: Colom. Szell. Din partea guvernului au fostu de facia ministrii: Lónyay, Eötvös, Horváth si Gorove.

Dupa autenticarea procesului verbalu alu siedintiei d'in urma, si dupa presintarea mai multoru petitiuni, cari se tramitu la comisiunea petitiunaria,

Se cetesce a trei-a ora si primesce definitivu proiectulu de lege despre regularea Dunarei, ce curge intre Bud'a si Pest'a; se tramite camerei magnatiloru. — Se da cetire raportului comisiunei economice despre bugetulu camerei de pre luna lui aprile, statoritu cu 171,646 fl. 33 cr. si 120 galbeni; se adopta.

Baronulu Iuliu Nyáry presinta estrasulu proceului verbalu alu camerei magnatiloru, conformu carui a magnatii au adoptatu, fara modificatiune, proiectele de legi despre contributiunea de cupone pentru obligatiunile rescumperarii dieciueleuru de vinu si despre regularea rului Timisiu si a canalului Bega, era proiectulu de lege despre publicatiunea legiloru comuni in Croati'a si Slavonia' au primitu cu ore-si cari modificatiuni neinsemnate. — Primele doue proiecte se tramitu Majest-Sale spre sauctionare, era alu treile-a se va admite in desbaterea camerei.

Georg Urházy raporta d'in partea comis centrali in privintia creditului suplementariu pentru caletoria orientale a Majest. Sale, in privintia proiectului de lege despre sistarea dieceriloru de argintu si chartia, si despre sporirea baniloru de cartiru pentru deputati. Comisiunea recomanda camerei primirea cu ore-si cari modificatiuni stilistice a susnumiteloru proiecte.

Trecundu-se la ordenea dilei, camer'a primesce, fara observatiune, proiectulu de lege despre modificarea legiei, relative la controlarea detoriei flotante de statu. Se adopte, mai departe proiectele de legi: despre inarticularea tribunaleloru reg. miste, despre favorurile ce sunt a se acordá societatii Lloyd-ului pestanu si bursei de efecte pentru casa, carea o voru edificá pre malulu Dunarei, si despre modificarea legiei, relative la publicatiunea legiloru.

Se admite in desbaterea camerei proiectulu de lege despre statorirea numerului judecatoriloru la tribunalele de apelatiune.

Iul. Iánkovic s'pune ca restantiele cele multe de processe nu resulta numai d'in numerulu nesuficiente alu judecatoriloru ci si d'in sistemulu celu defectuos. Numerulu tribunaleloru de apelatiune, continua oratorele, este nesuficiente, si procesele se concentraza la pre putiene tribunale; primesce proiectulu de basa pentru desbaterea speciale.

Dan. Irányi e contr'a centralisatiunei justitiei, cu tote aceste inse primesce proiectulu d'in cestiune pentru desbaterea speciale.

Ios. Hodosiu: Onorabila camera! Dlu condeputatu alu nostru Iuliu Iánkovicu, care a vorbitu cu putienu inaintea mea, a enumeratu tote acele argumente, cari s'ar' poté aduce contr'a proiectului de lege pentru determinarea numerului membriloru la cartile de apelu. Me miru numai ca densulu, in locu de a se dechiará contr'a acestui proiectu de lege, totu-si lu primece de basa pentru desbaterea speciale.

Eu, domniloru, nu potu primi a estu proiectu de lege nici macar' in generalitate; eu voiu votá contr'a, si nu lu adoptu de basa pentru desbaterea speciale

Prin acésta inse eu nu vreu a ingreuná séu a impedeá administrarea justitiei, si pentru acea acum dela inceputu ar' trebni se respingu ori-ce supositiune de natura acésta; d'in contra eu dorescu si vreu organizarea justitiei, administrarea ei cátu se pote mai regulata si mai rapede — dar' nu pre acea cale care si-a alesu-o dlu ministru alu justitiei prin proiectulu séu de lege (s'audimu.)

Eu, domniloru, nu potu é votezu unu proiectu de lege, care nu e alt'a decâtu confirmatiunea unei legi contr'a carei-a am votatu, si nu e alt'a decâtu confirmatiunea unui sistemulu, care daca nu nimicesce cu totulu dar' cu buna séma impedece in multe administratiunea justitiei (s'audimu! s'audimu!). Centralisatiunea, domniloru, in totdeuna si in totu loculu e rea si periculoasa, dar'

mai periculoasa si mai daunosa este in administratiunea justitiei. Eu am votatu contr'a legiei, contr'a articolului 54. dela a. 1868., care a stabilitu acésta centralisatiune; eu nu voiu fi acelu-a care se votezu acum unu proiectu de lege, prin care se confirma si mai multu sistemulu de centralisatiune. Prin urmare, eu sunt contr'a sistemului; si d'in acestu punctu de vedere nu potu sé adoptu proiectulu de lege, care acum este la ordenea dilei.

Veti dice, ca in acestu proiectu de lege e vorb'a numai despre stavorirea numerului membriloru la cartile de apelu, ceea ce legislatiunea si-a rezervatu-o sie-si; eu dicu ca nu; nu este vorb'a aci numai despre acésta, ci vorb'a e despre imultirea numerului judecatoriloru la tribunalele de apelu.

Eu, onorabila camera, pedeca ca justitia merge reu si greu, nu o afli intr'aceea, ca numerulu judecatoriloru ar' fi pre micu, ci reulu este in centralisatiune, ca tote vreti a le centralizá la Pest'a, ca in locu de a infiintá mai multe tribunale de apelu in diferite parti ale tieriei, ati infiintiatu pentru tota tier'a numai unu singuru tribunalu de a dou'a instantia aici in Pest'a; si apoi reulu mai este inca, ca si aici se aplica judecatori cari nu aci limbele patriei, limbele in cari curgu procesele la tribunalele de prim'a instantia (miscare)

Dar' veti mai dice inca, ca tote despusetiunile proiectului de lege sunt numai provisorie pana ce se va face organizarea definitiva a tribunaleloru pre bas'a principiului de procedura verbalu, publica si imediata. Asié este; despusetiunea e provisoriu, pre carea inse dlu ministru in espunerea sa de motive o numesce „despusetiune definitiva de transitiune“ (ilaritate), asié dar' unu ce provisoriu definitivu (risu, ilaritate). Dar' unde vomu ajunge, domniloru, cu astfelu de carpiture definitive-provisorie!?

Eu vreu reforme radicali in justitia, nu carpiture. Er' daca vremu a modificá legile, atunci sé le modificámu acolo unde modificarea pote folosi.

Dlu ministru alu justitiei a mai presintatu unele proiecte de legi, prin cari propune modificarea unoru §-i d'in procedur'a civile, adeca d'in articolulu de lege 54. de la a. 1868. Asié, amu aci inaintea mea unu proiectu de lege alu domnului ministru, prin care propune schimbarea §-lui 293., ca procesuanti obstinati*) sé se pedepsesca nu mai multu numai cu 100 fl. ci cu 1000 fl. Eu asiú fi acceptatu de la dlu ministru alu justitiei, ca sé propuna modificarea §. 1. d'in procedur'a sa civile, ca adeca in locu de unu singuru tribunalu de a dou'a instantia, sé se infiintieze celu putienu unei in diferite parti ale tieriei; cu acésta ar' fi ajutatú mai multu justitiei, decâtu cu radicarea pedepseloru de la 100 fl. la 1000 fl.; si de alta parte s'ar' fi apropiatu mai multu la organizarea tribunaleloru pre bas'a principiului de verbalitate si publicitate.

D'in tote aceste considerante câte am dísu, domniloru, eu votezu contr'a proiectului de lege (sgomotu).

Sig. Popu spriginisce proiectulu cestiunatu, spunendu ca cauza restantiloru de processe consiste in procedur'a scripsale.

Ministru justitiei, Balt. Horváth, numerandu causele cari au provocatu sporirea restantiloru de processe, voiesce a demústrá cu date statistice necesitatea imultirii judecatoriloru, spunendu, ca Belgi'a are 537 mile patrato, 4 tribunale de a trei-a instantia cu 64 judecatori, prin urmare unu judecatoriu pentru 78,009 suflete; Bavaria 278 m. p., 5 tribunale supreme cu 71 judecatori, unu judecatoriu pentru 30 mii suflete; Hanover'a 699 m. p., 17 trib. supr., 107 judec., 1 pentru 19 mii suflete; Prussia 6400 m. p., 27 trib. supr., 735 judec., 1 pentru 57 mii suflete; Francia 9853 mil. patr., 28 trib. supr., 777 judec., 1 pentru 44 mii suflete; Austria 5452 mil. patr., 9 trib. supr., 146 judec., unu judec. pentru 138 mii suflete, era Ungaria cu mai multu de 3000 mile patrato are numai unu tribunalu supremu cu 70 judecatori, prin urmare unu judecatoriu cade pre 153 mii suflete; dreptu-ace'a recomanda camerei primirea proiectului d'in discutie de basa pentru desbaterea speciale. — Se primesce.

La desbaterea speciale, camer'a adopta §-ulu 1 d'in proiectu cu modificatiunea lui Ignatiu Dietrich, conformu carei-a numerulu judecatoriloru ordinari se sporesce de la 16 la 18, era cei-a-lalti trei §-i fara neci una modificatiune.

Lazaru Ionescu: Onorab. camera! Cu privire la esecutarea reciproca si partiala a proiectului d'in cestiune despre statorirea personalului la tribunalele reg. supreme si de apelatiune, am onore a pune pre birourulu onorab. camere unu proiectu de conclusu, roganda-o a-lu partenii si adoptá.

Cuprinsulu proiectului meu de conclusu este urmatorulu:

Considerandu, ca conformu §-ului 27 alu artic. de lege 44 d'in 1868. guvernulu este detoriu a se ingrigi, ca la tribunalele d'in tiera sé numesca persone de diferite nationalitati, capabile si cari cunoscú limbele tieriei;

*) Procesuante obstinatu, dupa procedur'a civile magiara, se numesce ecelu a care perdiendu procesulu in doue instantie, mai cutédia a apelá si la a trei-a instantia.

considerandu, mai departe, ca, in presinte, la tribunalele regesci de apelatiune, si a numitu la tribunalulu reg. d'in Pest'a, contr'a despusetiunei legiei susnumite si spre daun'a unei administratiuni rapede si punctuale a justitiei, nu sunt aplicati destni judecatori de diferite nationalitati;

considerandu, in fine, ca dlu ministru alu justitiei voiesce a statorí, prin una lege doosebita, nu numai organizarea tribunaleloru reg. de apelatiune, ci si imultirea loru:

dlu ministru alu justitiei sé fia indrumatu ca, conformu §-ului 27 alu art. de lege 44 d'in 1868, sé numesca, intre judecatori ce se voru aplicá la tribunalele reg. de apelatiune si a numitu la tribunalulu reg. d'in Pest'a, si individi de diferite nationalitati, capabili si cari cunoscú perfectu limbele tieriei.

Onorab. camera! Nu am de cugetu a-mi motivá mai pre largu proiectulu meu de conclusu, pentru ca acelu-a, in cátu se baséza pre lege esistente degiá, se motiveza in destulu pre sine insu-si. Ci cu ocaziunea acésta voiescu a aretá, pre scurtu, motivulu pentru ce voiescu ca onorab. camera sé primesca pre langa legea memorata si proiectulu meu de conclusu, si a nume: 1) pentru ca §-ulu 27 alu art. de lege 44 d'in 1848, dorere, este redigiatu numai in spiritu permisivu; 2) pentru ca am informatiuni sigure, cumca la tribunalele reg. de apelatiune, si a numitu la tribunalulu reg. d'in Pest'a nu numai ca nu sunt aplicati in numeru suficiente judecatori de diferite nationalitati, ci potu afirmá cu tota securitatea, ca in cause civile nu este numitu neci unu referinte romanu, ce, dupa parerea mea, contradice nu numai spiretului desucitatei lege, ci chiaru si interesului administratiunei justitiei.

Onorab. camera! Asiú poté aduce si mai multe motive pentru spriginirea proiectului meu de conclusu, inse nu voiescu, ca cine va sé-mi impute, ca dora eu asiú voi sé facu cestiune de nationalitate si d'in numirea judecatoriloru, ci recomendu simplu, onor camere adoptarea proiectului meu de conclusu.

Ministru justitiei nu afla corectu, ca unu ministru sé fia constriusu, prin unu conclusu doosebitu alu camerei, d'a respectá una lege esistente. Legea nationalitatiloru, continua oratorele, impune ministrului obligatiunea, da respectá nationalitatile cu ocaziunea numerei judecatoriloru. Se intielege, legea trebuie respectata, deci nu este de lipsa d'a mai dooblegá desclinitu pre vre-unu ministru spre ace'a. Altcum la tribunalulu reg. sunt aplicati si atari judecatori, cari pricepu romanesce. Intre altole, s'a intemplatu si ace'a, ca ministru a numitu unu jude, care procepeá forte bine romanesce, partitele ung. inse nu voiáu a lu recunosce de unguru, si Romanii de romanu. (Frumsa respectare a legiei de nationalitate, candu se numescu unguri de judecatori sub firm'a de romanii! Rap.)

Mai vorbescu contra proiectului de conclusu alu deputatulu Lazaru Ionescu: Lad. Berzenczey si Dan. Irányi, care se si respinge.

Dupa ace'a se adopta proiectulu de lege despre modificarea unoru §-i d'in procedur'a civile.

Siedintia se inchiaia la 3 ore d. m.

Siedintia de la 9. aprile.

Presiedinte: Paulu Somsich. Notariu: Ales. Bujánovics. Pre bancele ministeriali: Melch. Lónyay.

Dupa autenticarea procesului verbalu alu siedintiei d'in urma si dupa presintarea mai multoru petitiuni cari se transpunu comisiunei petitiunarie, presiedintele anuncia camerei, ca b. Alesiu Orcezy, deputatu alesu in cerculu Pétervásár, cottulu Hevesiu, si-a depusu mandatu deputationalu; se ordinezza alegere noua.

Ed. Zsedényi interpeleza ministeriulu in privintia esarendarii calii ferate de statu Hatvan-Miskolcz.

Col Széll raporta camerei d'in partea comis-financiarie si pentru calile ferate in privintia proiectului de lege despre construirea fara garantia d'in partea statulu a calii vicinale Valkán-Perjamos. — Se va tipari Trecundu-se la ordenea dilei, se cetescu a trei-a ora si primescu definitivu proiectele de legi relative la: modificarea legiei despre controlarea detoriei flotante de statu, inarticularea tribunaleloru miste regesci, modificarea legiei despre publicatiunea legiloru, favorurile ce sunt a se acordá societatii Lloyd-ului pestanu, statorirea numerulu judecatoriloru la tribunalele de apelatiune si la modificarea unoru §-i d'in procedur'a civile. — Se tramitu camerei magnatiloru.

Se admite in desbaterea camerei proiectulu de lege despre unu creditu suplementariu pentru caletoria orientala a Majest. Sale, statoritu cu 27,975 fl. v. a.

Dupa una discutie scurta, camer'a adopta proiectulu d'in cestiune. Se primescu mai de parte proiectele de legi, relative la prolongirea cursulu dieceriloru de chartia si argintu pana la 30. sept. a. c. si la sporirea baniloru de cartiru pentru deputati de la 400 la 800 fl.

La ordnea dilei urmeza modificatiunea facuta de

camer'a magnatiloru la proiectulu de lege despre publicarea legiloru comuni croate-unguresci in Croati'a si Slavoni'a. Se primesce.

Siedinti'a se suspende pre una ora; la redeschidere, b. Iuliu Nyáry presinta estrasulu procesului verbalu alu siedintei camerei magnatiloru, conformu carui-a magnatii au primitu, fara modificatiune, proiectele de legi despre regularea Dunarei si despre supunerea la contributiune a călii ferate de statu, era cu privire la proiectulu de lege despre infintiarea curtei de contabilitate tienu strinsu la modificatiunile ce le-au facutu. Cele doue proiecte d'antăiu se voru tramite Majest. Sale spre sanctiunare, era alu treile-a se va tipari de nou si admite in desbaterea camerei.

Ministrulu comunicatiunei, c. Em. Mikó, pune pre biroulu camerei proiectulu de lege despre construirea călii ferate Neuhäusel-Neutr'a-Trencin. — Se tramite la comisiunea financiaria si pentru călile ferate.

Siedinti'a se inchiaia la 1 1/2 ora m.

Sinite, in 2. aprile 1870.

Onorab. Dle Redactoru!

Me rog a dá locu in colonele „Federatiunei“ urmatioru sire relative la alegerea notariului d'in Chisneu, carea a decursu in 31 martiu st. n.

Pentru-ca on. cetitori se veda cum a potutu cadé unu candidatu romanu facia cu unu candidatu magiaru intru-o comuna, cu una mica exceptiune, curatu romana, voi descrie decurgerea alegerei mai in detaliu. Inainte de alegere cu una septemana, au pasitu ca candidati romanulu Anciu si magiarulu (nu magiarisatulu? Red.) Hirsch, ambii nascuti in locu; nu multu dupa acésta inse au mai pasitu doi candidati romani asemenea nascuti acolo, adeca Rafilla si Caba. Dupa putiena pipaire s'a vedutu, ca poporulu nu voiesce de notariu nice pre unu fiu de alu séu, ci se concentreza mai bucirosu pre langa unu romanu strainu, de ace'a prentulu localu, dlu Cornea, a conchiamatu cu una di inainte de alegere una conferintia, la carea au participatu atatu poporulu cu intieligintii sei in frunte, catu si candidatii romani. Dupa una scurta desbatere, remanendu poporulu constantu pre langa candidatul romanu strainu, dd. Caba si Rafilla repasira in favorulu acestui candidatu spre a evita desbinarile si partidele, si ascurara pre poporu, ca voru lucrá d'in respojeri pentru alegerea lui Grozescu, ca-ci pre elu lu-doriau.

Tote aru fi mersu bine daca Anciu, alu treile-a candidatu sateanu, inca ar' fi facutu astufeliu, dar' elu nu numai ca n'a remasu pasivu, nevoindu a lucrá in favorea unui romanu, ci a preferitu a trece mai bine in taber'a magiarului si a se luptá d'impreuna cu tote neamurile sale pentru reesirea lui Hirsch, spriginitu fiindu si de prentulu Carabasiu, care inca si-a implinitu una misiune frumosa, conformu starei sale, — fiindu-ca scie putiena carte, a impartit siedule celoru ce si-a vendatu consciinti'a, séu la cei cumperati cu beutura, bani si buhaiu. — „Perirea ta d'in tine Israile.“ — Pana candu, sermanule poporu, vei ascultá de prorocii tei mincinosi, vendindu-ti consciinti'a, de acei proroci asupr'a caroru-a natiunea a disu si dice anatema; pana candu voiti voi a inveniná nepriceputulu poporu si a-lu jefui folosindu-ve de nesciinti'a lui!

Bucurati-ve tradatorii causei nostre, ca ati reesitu prin insielarea sermanului poporu nepriceputu, cumperandu convingerea lui cu bani.

Nu potu se retacu espressionea dlui Anciu, carea este de ajunsu pentru a dovedi ce platesce. Ce potemu noi asceptá de la unu Romanu, care se esprime cu astufeliu de cuvinte: „Ce vreti voi! eu nu asceptu fericirea mea de la Romani!“ — Nice se nu ascepte, ca-ci acelu Romanu, care-lu va patroná, inca nu va fi demnu de stim'a natiunei. S'a lapedatu de natiune, lapedatu se fia in vesi!

Cu finea alegerii, Caba si prentulu localu au facutu unu protestu, pentru-ca s'a primitu la votu si acei-a, cari n'au fostu indreptatiti, ca poporulu s'a cumperatu si coruptu prin beutura, ca alesulu notariu nu pricepe limb'a oficiale a comunei s. c. a.

Dupa alegere inse s'a intemplat una scena infimatoria, carea voi se o amintescu pre scurtu, ca se cunoscemu tendintiele nimicitorie si umilitorie ale magiariloru. Doi Rafillesci se intalnira pre strada inaintea ospetariei cu unu alu treilea Rafillescu, care era d'in partid'a contrariloru si d'in cauza, ca acei-a i imputara fapt'a de tradare, incepura a se certá intre sine, fara inse se se bata, candu de odata intrevenira 18 persecutori si 3 comisari, cari, conformu ordinului datu de protojudele O. pentru actulu alegerei, scosera sabiele si vulnerara pre acei doi Rafillesci, incatu putiena sperantia de vietia li-a mai lasatu. Acésta intrevenire violenta a escatu una alarma, la carea s'a adunatu una parte insemnata de alegatori si alti streini atrasi de curiositate. Dar' carea a fostu finea spectaculului? sangerári si vulnerári in tote partile. Tinerulu si bravulu eluptatoriu, Caba, fu vulneratu in

cinci locuri, unu prentu i taiara vestmintele de pre elu si man'a cu care a sustienutu lovitura. — Eu i-am ajunsu in localitatea protopreturei si acolo am vedutu una urechia a R. d. pusa pre ambitu.

Éta ce maltratári si batjocure trebuie se suferé bravii romani, cari se intrepunu contra tendintieloru magiare. Vedé-vomu ce satisfacere voru avé, neavendu alta vina, decatu ca s'au luptatu pentru reesirea candidatului romanu.

Conferintia

invetiatoriloru romani greco-catolici d'in tractulu protopopescu de Mar'a (comitatulu Maramuresiului) si-a tienutu a trei'a adunare la 9 Decembre 1869, in Vadu, in localitatea scolei romane greco-catolice, sub presiedinti'a. Reverendissimului Domnu Ionu Popu, protopopulu si inspectorulu districtului scolasticu de Mar'a, ca presiedinte, fiindu de fatia DD. invetiatori: Nicolau Babuciu ca notariu alu conferintiei, Teodoru Michnea, Ioanu Morariu, Dumitru Costinu, Ioanu Pascu, Andreiu Fauru, Stefanu Bumbu, Mihaiu Hotea si Mihaiu Oncia.

Dupa ce R. D. Ioanu Popu, ca presiedinte, prin o cuventare plina de spiritu, ni-a aretatu folosulu celu mare alu conferintieloru invetiatoresci, deschise conferintia si puse la desbatere urmatorele siese intrebari:

a) Cari sunt principiile generali ale invetiamentului? Si cum trebuie acele aplicate?

b) Cum si-pote invetiatoriulu casciga unu metodu bunu si ratiunabilu de invetiamentu?

c) Cum se imparte metoduлу séu form'a invetiamentului, ori alu instructiunei?

d) Ce insusiri trebuie se aiba intrebarile indreptate catra tinerimea scolare?

e) Ce procedura trebuie se observe séu tiena invetiatoriulu la respunsurile scolariiloru?

f) Cumu va procede invetiatoriulu cu scolarii incepetori in instructiunea computului mentale si cu cifre?

Intrebarea prima s'a desbatutu d'in partea Dniloru invetiatori Ioanu Pascu d'in Satu-Siugatagu, Teodoru Michnea d'in Valea-Porcului, Ioanu Morariu d'in Barbesci, Dumitru Costinu d'in Giulesci si S. Bumbu d'in Desesci. Éra intrebarile a 2. 3. si a 4. s'au desbatutu prin: N. Babuciu d'in Vadu, A. Fauru d'in Harnicesci, M. Hotea d'in Brebu si M. Oncia d'in Cracesci, in fine intrebarile a 5 si 6 s'au desbatutu d'in partea toturoru invetiatoriloru, dar' mai cu sema prin DD. N. Babuciu, I. Morariu, D. Costinu si T. Michnea. Dupa finirea desbateriloru, R. Domnu I. Popu, ca presiedinte, luandu cuventulu a provocatu pre toti invetiatorii la procurarea si citirea celoru mai folositorie carti si diurnale romane si, cu deosebire, la Magazinulu Pedagogicu ca la cea mai buna si corespundiatoria foia pentru invetiatori. Dupa ace'a a propus ca se se alega d'intre Domnii invetiatori doi reprezentanti, cari la celu mai de aproape sinodu tractualu, care se va tiené in Giulesciu, se representedie corpulu invetiatorescu. Cu votu unanimu se alesera Dnii Nicolau Babuciu si T. Michnea.

In fine, dupa ce R. D. I. Popu a lamuritu mai multe puncte d'in legea scolastica, spunendu totu odata invetiatoriloru cum au se proceda ca se infloresca scolele nostre romane confesionale, inchise siedinti'a prin o cuvintare, carea produse entusiasmulu si aplausele toturoru celoru de fatia.

Teodoru Michnea
invetiatoriu romanu.

VARIETATI.

(Cum scie judecá juriulu pestanu.) In 7 a lunei curintese pertractá inaintea tribunalului juratoriloru d'in Pest'a procesulu de presa a lui Iahn contr'a lui Günther pentru vatemare de onore prin una corespundintia datata d'in Alba-Regia si publicata in „Pesti Napló“ Nr. 211, 186. — In urm'a pertractării, presiedintele resume argumentele aduse de ambele partii si pune juriului urmatorele intrebari: 1. Contiene articlulu incriminatu d'in Nr. 211, 1869 alu diuariului „P. N.“ calumnia indreptata contr'a acuatorului St. Iahn, séu nu? — 2. Ant. Günther este auctorulu acestui articlu séu nu? — 3. Este prin urmare acusatulu vinovatu pentru delictu de calumnia séu nu? — Juriulu te retrage si dupa una consultare de 1/4 de ora presiedintele séu anuncia, ca juratii au respunsu la prim'a intrebare cu 8 contra 4 voturi „da“; la a dou'a intrebare unanimu „da“; la intrebarea a trei'a cu 6 voturi „da“ contra 6 voturi „ba“. Prin urmare acusatulu este absolutu. Ce urmare logica! la intrebarea antăiu recunosc calumnia ce contiene articlulu incriminatu si apoi candu e vorb'a de a dechiar vinovatu pre auctorulu lui, atunci lingu ce au scuipatu.

*** (Multiamita publica.) Subserisulu mi tienu de detorintia a aduce multiamita publica onorabililoru Domni cari au binevoitu a-mi intinde man'a de aju-

toriu pentru ca se potu ascultá cursulu telegraficu, a anume: Ioane Fekete canonicu 2 fl., aliquis 1 fl., ddv 2 fl., Ioane Chirila canonicu 20 xr. A. Westimianu 2 fl., E. Vlas'a canon. 1 fl., Mihali canon. 2 fl., Pamfilu canon. 1 fl., Danielu Mihály comerciante 50 cr., Beniaminu Füllepu comerciante 1 fl., S. Sinberger comerciante 1 fl., Pongratz Gergely comerciante 1 fl. Danielu Istvát comerciante 1 fl., Schiehl Károly apotecariu 1 fl., Nicolau Moldovanu assesoru 1 fl., Santu, cancelistu onor. 2 fl. Bhöm, controloru 50 cr., Benedek Károly, medicu 1 fl. Mihaiu Tipografu, jude 1 fl., unu strainu seracu pentru Rev. Domnu canon. I. Chirila 20 cr., Mendl 2 fl. Dr. Ioane Ratiu prof. 1 fl., Georgiu Popa, proprietariu 1 fl., Gavrilu Popu, prof. 1 fl., D. G. Blasianu, prof. 1 fl., Mateiu, not. cons. 1 fl., A. M. M. prof. 50 cr., X. 75 cr., S. Micu, prof. 1 fl., F. Marculetiu, prof. 1 fl., A. Blasianu, prof. 50 cr., B. Crisianu, prof. 50 cr., D. P. Solomonu, prof. 1 fl., Georgiu Munteanu, prof. 6 fl., unu ore care 70 cr., Colbazi 1 fl., T. Deacu v. r. 1 fl., Pest'a 10/4 [1870. Z. Chicherianu, telegrafistu.

*** Dlu Iuliu Vintiu (d'in Maramuresu) depuse cu succesu laudabilu censura de advocatu atatu d'in legile comuni catu si d'in cambiu. Dorimu se prospere in nou'a sa cariera spre binele fratiloru nostri d'in p tri'a lui Dragosiu!

Sciri electrice.

Vien'a, 8 apr. Asta-di se inchiaia siedintiele sen. imperialu. Presiedintii ambeloru camere voru tiené discursuri de inchiaiare. Se crede, ca sen. imper. acuma numai se va amená, ér' disolvarea lui va urmá mai tardfu.

Parisu, 8 apr. Ministeriulu va primí in senatus-consultu una clausula, ca plebiscitele se nu se intemple fara consentiementulu camerei. In decursulu plabiscitului care se va incepe in 1 Maiu va existe libertate perfecta de presa, precum si libertate de intruniri.

Vien'a, 8 aprile. Incercările lui Potocki pentru a face pre Rechbauer (capulu stangei extreme) se primesca unu portfoiu nu avura inca nice unu resultatu. Deputatii germano-boemi agita contra intrării germaniloru in cabinetulu lui Potocki.

Vien'a, 8 apr. Ministrulu presiedinte dechiará in camer'a deputatiloru, ca sen. imper. se va amená la mandatulu imperatului. Kaiserfeld, presiedintele camerei, aminti in fulminantulu séu discursu de inchiaiare, despre schimbarea politice si insirá causele caderei partidei germano-austriace, carea subordina pretensiunile separatistice poterei imperiului. Presiedintele provoaca, in fine, camer'a a se opune cu energia inimiciloru constitutiunei si striga unu se traiesca Austri'a constitutiunea si imperatulu.

Praga, 8 apr. Foiele cehice facu cunoscutu, ca opusetiunea pasiva a cehiloru va durá si sub Potocki.

Berolinu, 8 aprile. „Nordd. Allg. Ztg“ combate asertiunile diuariului „Köln. Ztg“ si dice, ca nu poporatiunile di trieteloru de nordu ale Schlesvigului au se decida asupr'a confinieloru, ci Prusia. Si Prusia este responsabilu despre acésta afacere numai facia cu Austri'a, ca-ci nu existe nice una legatura de dreptu intre Prusia si Danimarc'a.

Florenti'a, 9 aprile. Oficierii sunt consignati in casarme, d'in caus'a miscariloru mazziniste. In Pis'a s'a schimbatu si politia si garnison'a. In Neapolea s'a confiscatu unu esportu intregu de pumnarie.

Bucuresci, 10 aprile. Scirile despre demisionarea intregului ministeriu se adeverescu. Formarea noului cabinetu se va intempla in dilele cele mai de aproape.

Burs'a de Vien'a de la 11. Aprile. 1870.

5% metall.	60.35	Londra	123.60
Imprum. nat.	69.70	Argintu	120.50
Sorti d'in 1860	96.—	Galbenu	5.85
Act. de banca	712.	Napoleon'dor	9.87 1/2
Act. inst. cred.	259.33		

Proprietariu si editoriu ALESANDRU ROMANU
Redactoru respund. interim. IONU POBUTIU.